

K ÚMRTÍ DOCENTA PHDR. PAVLA KOŠTUŘÍKA, CSC.

Od náhlého a nezvratného odchodu docenta PhDr. Pavla Koštuříka, CSc., v polovině dubna roku 1998 uplynul již nějaký čas, ale většině blízkých spolupracovníků a přátel se zdá, jako by k této velmi smutné události došlo teprve nedávno.

Krátce po neuvěřitelné zprávě o tragické smrti Pavla Koštuříka, dlouholetého pracovníka Ústavu archeologie a muzeologie Filozofické fakulty MU, se v odborném tisku objevily nekrology a vzpomínky uvádějící hlavní biografické údaje, odborné zaměření a výsledky práce zesnulého (podrobně V. Podborský, SPFFBU M3, 1998, 7–8; Pravěk NŘ 8, 1998, 415–418; M. Salaš, AMM 83, 1998, 186–187. J. Unger, Univerzitní noviny 1998, 26). Proto si dovoluji na tomto místě znovu připomenout jen některé úseky z Pavlova pracovního života, které jsem měla možnost jako jeho blízká kolegyně sledovat a prožít.

K archeologii, kterou Pavel Koštuřík vystudoval v letech 1965–1970 na Filozofické fakultě v Brně, měl trvale hluboký vztah. Preferoval poctivou práci s prameny a dával přednost spíše zdravému selskému rozumu před vytvářením málo užitečných teoretických modelů. Měl sympatie k formalizovaným popisným systémům, což projevil svou účastí na přípravě „Numerického kódu moravské malované keramiky“ (Brno 1977). Byl nadšen možnostmi, které přineslo v posledním desetiletí rozšíření výpočetní techniky. Postupně si pořídil dva počítače a snažil se také opatřit vhodné programové vybavení pro zpracování početného materiálu z Kramolína. Trend využívající výpočetní techniky při vyhodnocení archeologických dat jednoznačně podporoval, o čemž svědčí i jeho příspěvky ve skriptech „Počítačová podpora v archeologii“ (Brno 1997) a zaměření několika diplomových prací, které vedl.

Od počátku vědecké dráhy se Pavel Koštuřík věnoval problematice závěru neolitu a nástupu eneolitu, nejprve zvláště v souvislosti se zpracováním mladšího stupně kultury s moravskou malovanou keramikou („Die Lengyel-Kultur in Mähren“, Praha 1973). Později sledoval tento problém v širším kontextu kultury jordanovské a kultury s nálevkovitými poháry (zatím v rukopisné podobě) v rámci habilitační práce „Eneolitické osídlení Hradiska u Kramolína ve středoevropských souvislostech“, Brno 1996. O rozsáhlé publikační činnosti P. Koštu-

řika svědčí jeho početná bibliografie čítající celkem 128 titulů, která je v kompletní podobě zveřejněna na následujících stránkách tohoto sborníku. Jeho publikace vždy připravované „podle nejlepšího svědomí“, jak sám říkal, si našly početné čtenáře s kladnými ohlasy i mezi zahraničními odborníky.

Se jménem Pavla Koštuřika zůstane trvale spojen nejenom náročný záchraný výzkum hradiska u Kramolína a jeho vědecké vyhodnocení v rámci habilitační práce, ale také výrazný podíl na organizačním zajištění a vedení systematického výzkumu v Těšeticích-Kyjovicích na Znojemsku. Od roku 1985, kdy se stal jeho vedoucím a správcem základny, orientoval následné terénní odkryvy severně a východně od rondelu s cílem získat další poznatky o zázemí kruhového areálu. Do roku 1998 se tak v rámci sektorů A1-A5 a B3 prozkoumalo na ploše 1,3 ha mnoho zajímavých nálezových situací, které byly zatím publikovány jen předběžně. Za nejdůležitější přínos této etapy výzkumu lze považovat kromě zjištění charakteru zástavby předlengyelského osídlení objev skupiny hrobů lidu s lineární keramikou (Dočkalová-Koštuřik, SPFFBU M1, 1996, 5–30).

Za téměř tři desetiletí práce v Těšeticích získal Pavel Koštuřik v této obci několik opravdových kamarádů a doslova zázemí v rodině Ludvíkových. Těžce ho zasáhlo nedávné úmrtí jeho přítele z Těšetic, na kterého se mohl kdykoliv spolehnout a s jehož pomocí do budoucna počítal. Pavel se také obtížně vyrovnával se skutečností, že se v poslední době prostředky na tento výzkum zredukovaly na minimum sotva pokrývající povinnou praxi studentů archeologie. Byl hluboce zklamán opakovaným nepřijetím našich návrhů projektů a žádostí o udělení grantu a snažil se hledat zdroje na posílení těšetickeho výzkumu jinde. Určité dočasné východisko z nouze viděl v možnosti popularizovat výsledky archeologického bádání, v možnosti, která se otevírala z iniciativy širšího okruhu badatelů a zejména příznivců archeologie. Proto již podnikl některé kroky směřující k obnovení staronového projektu — k vybudování skansenu přímo na lokalitě.

Pavel nikdy nelitoval času při navazování kontaktů se zahraničními kolegy, především se specialisty z Rakouska a zejména z Polska, s nimiž udržoval velmi přátelské styky. Skutečné hodnoty lidského života hledal v korektních vztazích, v přátelském ovzduší a v pracovní pohodě. To vše v plné míře nacházel především v rodinném prostředí a také u polských kolegů v archeologických institucích v Poznani, Toruni, Krakově, Wroclavi a Lódži, kam se vždy rád vracel. Je příznačné, že ještě krátce před smrtí doprovázel švýcarské archeology po moravských lokalitách.

Jako vysokoškolský učitel zajišťoval výuku terénní teorie, laboratorních praktik a především přednášel neolit a eneolit našich zemí i v rámci Evropy. Po předčasném úmrtí doc. V. Němejcové-Pavúkové začal ochotně přednášet evropskou mladší a pozdní dobu kamennou také na Katedře archeologie Filozofické fakulty UK v Bratislavě. Pavlův hluboce lidský rozměr se projevoval i ve vztahu ke studentům, pro které měl až mimořádné pochopení. Sdílel jejich radost z poznávání archeologie a života vůbec, zvláště na exkurzích po významných lokalitách nebo při slavnostních obřadech přijímání nových studentů do řad již zkušenějších posluchačů. Měl přirozenou autoritu a po zásluze byl jedním z nejoblíbenějších učitelů na katedře.

Nedlouho před padesátými narozeninami se u Pavla projeví latentní zdravotní problémy, o nichž věděl jen úzký okruh nejbližších. Řada pracovních plánů, nový příliv energie po úspěšné habilitaci v září r. 1996 spolu s osobitým smyslem pro humor nedávaly nikomu ani tušit, že se jeho život schyluje ke konci. Snad nepříznivá genetická dispozice a osud způsobily, že musel předčasně odejít náš přední odborník na problematiku mladší a pozdní doby kamenné, oblíbený učitel a především nezapomenutelný člověk, kterému nebylo dopřáno završit vědecké dílo a uskutečnit zamýšlené a rozpracované projekty.

Nejbližší spolupracovníci, bývalí spolužáci, zahraniční kolegové i poslední diplomanti chtějí svými příspěvky připomenout záslužnou práci doc. Pavla Koštuříka a jeho mnohostranné neokázalé působení pro rozvoj archeologie. Je to také poslední příležitost, jak vyjádřit zesnulému úctu a poděkovat za přátelství. Vymezený rozsah tohoto sborníku však nemůže uspokojit všechny zájemce o zveřejnění přihlášených příspěvků. Proto současně s předloženou publikací vychází také další číslo časopisu *Pravěk* (NR 9, 1999), rovněž věnované památce docenta Pavla Koštuříka.

Eliška Kazdová

